

Aktivno vključevanje mladih z zdravstvenimi težavami ali mladih invalidnih oseb

Povzetek

Uvod

Ta študija fundacije Eurofound preučuje položaj mladih z zdravstvenimi težavami ali mladih invalidnih oseb v 11 državah (Danska, Finska, Francija, Irska, Nemčija, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Slovaška, Španija in Združeno kraljestvo) in na ravni EU s poudarkom na ocenjevanju izvajanja politike aktivnega vključevanja na nacionalni ravni. Politika aktivnega vključevanja poskuša za osebe, ki so najbolj oddaljene od trga dela, uvesti ukrepe, ki zadevajo tri stebre: ustrezen prihodek, vključujoči trgi dela in dostop do kakovostnih storitev. Glavni cilj raziskav je ugotoviti, kako se je izvajala politika za spodbujanje prehoda mladih z zdravstvenimi težavami ali mladih invalidnih oseb iz neaktivnega obdobja v obdobje zaposlitve. Analiziranih je 44 različnih inovativnih študij primerov dobre prakse, da bi se izluščile značilnosti ponudnikov storitev, njihove izkušnje in dejavniki uspeha, na katerih temeljijo njihovi projekti, in s tem oblikovali zaključki, ki veljajo za vso EU. Nekatere študije primerov so osredotočene na duševno zdravje, ki zbuja čedalje večjo zaskrbljenost v večini držav, ki so bile del študije. Posebna pozornost je namenjena tekočim razpravam o reformah na nacionalni ravni.

Ozadje politike

Mladi z zdravstvenimi težavami ali mlade invalidne osebe v EU imajo težave pri dostopu do zaposlitve. Omejene informacije, ki so na voljo o tej skupini, kažejo na zelo nizko stopnjo zaposlenosti in čedalje večje število prejemnikov invalidskih pokojnin in drugih podpor, bodisi neposredno po izobraževanju bodisi zgodaj v začetku delovnega življenja. Statistične podatke o velikosti te skupine je težko najti, saj statistični podatki o zaposlovanju ne govorijo o zdravstvenem stanju mladih oseb, iz statističnih podatkov o zdravju ali invalidnosti pa ni lahko pridobiti podatkov o zaposlitvenem statusu mladih.

Za položaj mladih z zdravstvenimi težavami ali mladih invalidnih oseb je pomembna vrsta politik na ravni EU, najpomembnejše pa je aktivno vključevanje. Vendar pa ima politika aktivnega vključevanja za te mlade osebe manjši pomen, če poleg ustreznega prihodka, vključujočih trgov dela in dostopa do kakovostnih storitev ne vključuje tudi izobraževanja in vseživljenjskega učenja. Izobraževanje je bistveno področje za mlade, ki so na prehodu v obdobje zaposlitve. Druge ustrezne politike, kot so na primer tiste, ki obravnavajo zaposlovanje, diskriminacijo in invalidne osebe, so lahko prav tako pomembne, vendar se ne osredotočajo posebej na mlade z zdravstvenimi težavami ali mlade invalidne osebe.

Ključne ugotovitve

Zakonodaja in programi na nacionalni ravni

Raziskava navaja 144 zakonodajnih aktov in 117 ustreznih programov v državah članicah, ki obravnavajo več kot en steber aktivnega vključevanja. Kljub temu pa je očitno, da je večino teh pobud le delno navdihnila politika aktivnega vključevanja na ravni EU, čeprav so njihove določbe in dejavnosti skladne s to politiko. Poleg tega je tudi očitno, da se obravnavanje problematike mladih invalidnih oseb ali mladih z zdravstvenimi težavami s temi ukrepi znatno razlikuje med državami članicami.

V študiji je izpostavljenih več pomembnih tem:

- kaže se težnja k splošnemu obravnavanju potreb ljudi z zdravstvenimi težavami ali invalidnih ljudi namesto k zagotavljanju specializiranih storitev;
- zaščitene storitve imajo v številnih državah še vedno pomembno vlogo;

- osredotočenost na prehode s sistemov, ki temeljijo na šolah, na sisteme, ki temeljijo na zaposlitvi, je pomemben in uspešen način za reševanje težav teh mladih oseb;
- spodbude, kot so denimo podpora delodajalcem ali obvezne zaposlitvene kvote, so razmeroma pogoste, čeprav so mladi v večini kvotnih sistemov premalo zastopani;
- financiranje storitev je v številnih državah ogroženo zaradi gospodarske krize.

Dobra praksa

Iz študij primerov je mogoče izpeljati več načel:

- za prehod v obdobje zaposlitve je potreben celosten pristop k razvoju znanja in spretnosti, usposabljanju in posredovanju dela;
- po usposabljanju mora biti zagotovljena hitra namestitev na redno delovno mesto, če želimo ohraniti zagon in zagotoviti, da znanje in spretnosti ostanejo ustrezne;
- posameznikom mora biti dana možnost, da prevzamejo nadzor nad svojo poklicno potjo in sprejemajo dejanske odločitve o njeni smeri;
- delodajalci potrebujejo podporo pri zaposlovanju, usposabljanju in ohranjanju invalidnega osebja;
- končni cilj vseh projektov bi moral biti sodelovanje na prostem trgu dela za tiste, ki so sposobni delati in jih delo zanima;
- dobri projekti se sčasoma razvijejo v aktivno vključevanje.

Obstajajo trdni dokazi o tem, kaj deluje na področju vključevanja mladih oseb z zdravstvenimi težavami ali mladih invalidnih oseb in katere težave se pojavljajo pri doseganju takšnega vključevanja. Za dobro prakso je značilnih več elementov, kot so na primer proaktiven pristop, zagotavljanje prilagodljivih spodbud, spodbujanje lažjega prehoda iz obdobja šolanja v obdobje zaposlitve in uvajanje ustaljenih poti do zaposlitve.

Ključna vprašanja, ki so bila izpostavljena v študijah primerov, med drugim zajemajo naslednje:

- aktivno vključevanje je imelo le omejen vpliv na zasnovano in vodenje projektov, pa še to samo v nekaterih državah;
- pobude, ki so združevale ukrepe v okviru več kot enega stebra, so bile običajno uspešnejše;
- izvajanje politik aktivnega vključevanja zahteva dobro sodelovanje med pristojnimi službami v okviru štirih stebrov (vključno z izobraževanjem), to pa je težko doseči.

Smernice politike

- politika in praksa trenutno ne obravnavata mladih oseb z zdravstvenimi težavami ali mladih invalidnih oseb; pozornost je treba preusmeriti nanje;
- zbiranje podatkov in poročanje o njih je treba znatno izboljšati;
- učinkoviteje je treba obravnavati vlogo duševnih zdravstvenih težav kot dejavnik družbene izključenosti ciljne skupine;
- treba je razviti nova politična orodja, s katerimi bo mogoče doseči ciljno skupino;
- sistemi izvajanja storitev morajo biti bolje integrirani za doseganje aktivnega vključevanja;
- za uspešnost aktivnega vključevanja je potrebno skupno ukrepanje glavnih vladnih organov in drugih zainteresiranih strani;
- politika in praksa se morata učiti iz dokazov, ki so na voljo. „Mehkejši“ dokazi iz študij primerov zagotavljajo vpogled v ukrepe, ki delujejo, in tiste, ki bi jih bilo treba izboljšati;
- politika in praksa morata upoštevati več kritičnih dejavnikov, predvsem gospodarsko krizo v številnih evropskih državah. Mlade osebe z zdravstvenimi težavami so še posebno ranljive, zato so potrebni ukrepi za ustvarjanje povpraševanja na trgu dela za to skupino.

Dodatne informacije

Za več informacij se obrnite na Anno Ludwinek, uradnico za raziskave, ki ji lahko pišete na elektronski naslov: alu@eurofound.europa.eu.